

Handikappidrott

Sport för idrottare med funktionsnedsättning har funnits i mer än 100 år.

De tävlande delas in i olika klasser efter kön, funktionsnedsättning och grad av funktionsnedsättning.

De flesta idrotterna för funktionsnedsatta har sin motsvarighet i den ”vanliga” idrotten men det finns också sporter som bara utövas av de med en nedsättning.

Handikappidrotten är både i Sverige och internationellt delad i två delar:

- Parasport är idrott för personer med rörelsenedsättning, synnedsättning eller intellektuell funktionsnedsättning.
- Paraplyorganisation är Svenska Parasportförbundet

Stoke Mandeville Games (1948–)

Ca 60 km norr om London finns Stoke Mandeville. Där fanns 1948 ett sjukhus för ryggmärgsskadade. Där sökte den tyske neurologen Sir Ludwig Guttmann efter ett sätt att hjälpa sina paraplegiska patienter som alla var veteraner från andra världskriget.

De var alltså förlamade och hade känselbortfall i antingen benen eller bålen/bäckenet men fullständig funktion i armarna. Guttmans Royal Air Force-piloter var all beroende av rullstol.

Samtidigt med OS i London ordnade han ett eget sportevenemang. Sexton veteraner i rullstol möttes i bågskytte- och nätbollstävlingar.

1948 Deltagare i bågskyttetävlingen (färglagd)

Paralympiska sommarspelen (1960–)

Tävlingar för de med rörelse-, syn- och intellektuell funktionsnedsättning.

- Det största internationella utbytet för de med rörelse eller synnedsättning sker vid de Paralympiska spelen
- De med intellektuell funktionsnedsättning tävlar i Special Olympics World Games och sedan 2012 även i Paralympiska spelen.
- Idrottare med hörselnedsättning. Deras idrottande ingår alltså inte i Parasport
- Paraplyorganisation är Svenska Dövidrottsförbundet
- Det största internationella utbytet sker vid Special Olympics World Games

År 1952 deltog också holländare och det internationella Stoke Mandeville Games hade skapats.

1954 Holländaren Joop de Beer kastar spjut

År 1960 ersattes spelen av paralympiska men de har sedan dess hållits årligen utom de år då det varit paralympiska spel. År 1984 var spelen delade mellan New York och Stoke Mandeville.

Tävlingarna har bytt namn några gånger. Från 2009 kallas de för "International Wheelchair and Amputee Sports (IWAS) World Games".

Från 1960 så äger de paralympiska spelen rum vart fjärde år i samma städer som de olympiska

spelen. Dock har några värdstäder hoppat av och ersatts av andra.

Spelen har fått sitt namn från det grekiska ordet *pará*, som betyder "bredvid". Detta syftar på att tävlingarna hålls vid sidan av de olympiska spelen.

1911 Föregångaren Cripples Olympiad

Den hölls i New York. En av deltagarna var Walter William "Skipper" Francis (ca 1886-ca 1957). Han var född i Wales men emigrerade 1913 till Australien och dog på Nya Zeeland.

*Skipper fick sitt högra ben förstört när han var två år gammal.
(färglagd)*

I "olympiaden" vann han guld i brottning och löpning. Han försökte sig sedan också på fotboll, cykling och polo. Men de största framgångarna hade han i simning där det gjordes en film om hans simning 1912 drygt två mil efter Bristol Kanalen.

Men hans största framgångar kom som sångare och kompositör. Hans sång "Australia Will Be There" var den mest populära sången i Australien under första världskriget.

1960 Paralympiska spelen i Rom

Spelen ersatte det året Stoke Mandeville Games. Det har sedan dess utblivit vart fjärde år då det varit Paralympics.

Eftersom tävlingarna det året ersatte Stoke Mandeville Games så var spelen bara öppna för ryggmärgsskadade. Fyrahundra idrottare i rullstol från 23 länder tävlade vid spelen.

Man tävlade i åtta grenar: bordtennis, bågskytte, dart, för första gången friidrott, rullstolsbasket, rullstolsfäktning, snooker och simning.

Förmodligen deltog tre svenska bågskyttar utan att ta medalj.

1964 Tokyo

Deltagare från 21 länder, 307 män och 68 kvinnor, tävlade i nio sporter. Gentemot 1960 hade

tyngdlyftning tillkommit samt att en av friidrottens paradgrenar 60 m på bana Den första svenska medaljen, ett brons, togs av bågskytten Erik Johansson.

1968 Tel Aviv

OS-arrangören Mexiko City hoppade av värdskapet för paralympiska spelen. Israel erbjöd sig då att, som en del av firandet av sin 20-åriga självständighet, ta över spelen.

Där deltog 750 aktiva från 29 länder. De tävlade inom tio idrotter. Lawn bowls (bowling på platsgräsmatta) hade tillkommit sedan 1964.

Dessutom fanns det med en turnering i rullstolsbasket för damer. Inom friidrotten hade 100 m rullstol på bana tillkommit.

Sverige tog 1 guld (Ulla Lindström i bordtennis), 6 silver (bågskytte, simning, tyngdlyftning) och 4 bronsmedaljer (simning)

1972 Heidelberg

När OS-arrangören München hoppade av så tog Heidelberg över. Nu var det 984 idrottare från 43 länder som tävlade i samma tio idrotter som i Tel Aviv.

Fortfarande var tävlingarna bara öppna för idrottare i rullstol. Men arrangerades uppvisningstävlingar för idrottare med synnedstättning i goalball och 100 meter löpning. Sverige tog hem 5 guld, 6 silver och 6 brons.

1976 Toronto

18-åriga enbensamputerade kanadensaren Arnie Bolt blev vald till spelens bästa idrottare, Han vann höjd på 1,86 i hållande regn och tog sedan guld i längdhopp med 2,96 meter. Han vann även 4 år senare på världsrekordet 1,96.

Det tävlade 2657 idrottare från 40 nationer i 13 idrotter. De tre idrotter som tillkommit var

goalball, skytte och volleyboll. Sverige tog 22 guld, 27 silver och 24 brons.

För första gången öppnade Paralympics upp för fler grupper än idrottare i rullstol. I Toronto tävlade också idrottare med synnedsättning och amputerade idrottare.

Några av de i klasser för helt blinda kunde kanske uppfatta svagt ljus. För att göra tävlingarna rättvisa måste därför alla i klassen ha ögonbindel.

I rullstolstävlingarna tilläts för första gången specialgjorda racingstolar vilket resulterade i en mängd världsrekord. Många friidrottsgrenar tillkom.

Detta var första gången som Paralympics täcktes av televisionen. Det blev ett betydelsefullt genomslag för den paralympiska rörelsen.

1980 Arnhem i Nederländerna.

OS 1980 i Moskva bojkottades av USA och många andra länder. I det flyttade paralympics deltog nästan 2,000 aktiva från 43 länder.

Den svenska truppen gjorde sina bästa spel hittills med 31 guld, 36 silver och 24 brons. Mer än hälften av den svenska medaljskörden togs i simbassängen.

Den svenska skytten Jonas Jakobsson var född 1965 och han tog här som 15-åring sitt första guld i luftgevär 10 m och brons i luftgevär mixed. Det blev fram till 2012 hela 30 paralympiska medaljer.

Nu tillkom även gruppen idrottare med CP-skada. Sittande volleyboll kom in på programmet och sommarparalympics hade nu 13 tävlingsidrotter.

Nya Zealands Neroli Fairhall vann 1980 damernas bågskytte och togs senare ut till OS i Los Angeles 1984 där hon slutade på plats 35.

1984 New York och Stoke Mandeville

OS hölls det året i Los Angeles. Men den amerikanska organisationen för rullstolsidrott ville hålla egna spel för rullstolsidrottarna i Stoke Mandeville i England, den paralympiska rörelsens födelseort.

Därför hölls Paralympics för de rörelsehindrade i Stoke Mandeville. Dit kom 1,100 idrottare från 41 länder för att tävla.

De övriga idrottsorganisationerna gick samman och valde New York som tävlingsort för den andra delen av spelen. Där tävlade 1,800 aktiva från 45 länder.

Det delades sammanlagt ut 2,780 medaljer i 18 idrotter (tre fler än 1980). Sverige slutade som fjärde bästa nation med 83 guld, 43 silver och 34 brons. Av dem stod friidrottarna för 50 medaljer.

Skytten Jonas Jakobsson tog sitt andra paralympiska guld i lagtävlingen 10 m luftgevär. Dessutom tre silver individuellt i stående luftgevär och i lag samt i knästående lag. Det blev också brons i luftgevär mixed samt i liggande lagtävling.

Belgiska rullstolsåkaren Sonia Vettenburg följde. 1954 gjorde debut och blev tvåa på damernas 10 m luftpistol. Vid paralympics 1988 vann hon. Hon tävlade i OS 1992 och hamnade där på plats 42.

1988 Seoul

Tävlingarna hölls för första gången på samma banor som OS. Det deltog 3,041 aktiva från 60 länder i 18 idrotter. Lika många som 1984 men några hade blivit utbytt. Sverige tog 42 guld, 38 silver och 23 brons.

Skytten Jonas Jakobsson tog här guld i lagtävlingen 10 m luftgevär mixed och silver i mixed lag samt i stående mixed lag.

1992 Barcelona

Tävlingarna i Barcelona besöktes av 1,5 miljoner åskådare. Deltagarantalet sjönk något till 2,999 idrottare från 83 länder. Man tävlade i 16 idrotter vilket var två färre än 1988. Sverige tog 7 guld, 22 silver och 9 brons.

Skytten Jonas Jakobsson tog guld i luftgevär 10 m stående och Olympic match mixed. Det blev brons i 10 m luftgevär mixed.

I paralympics första dopingfall konstaterades fem idrottare ha använt förbjudna ämnen.

En av världens bästa paralympier Marla Runyan gjorde debut 1992 och tog guld i klass B3 på 100 m, 200 m, 400 m och längdhopp. Hon deltog även på OS 2000 och 2004.

1996 Atlanta

På spelen i Atlanta får idrottare med intellektuell funktionsnedsättning för första gången tävla på Paralympics.

I spelen deltog 3,259 aktiva från 104 länder. Totalt innehöll spelen i Atlanta 19 idrotter varav två var uppvisningsidrotter. Sverige tog 7 guld, 11 silver och 9 brons.

Skytten Jonas Jakobsson tog guld i luftgevär 3x40 och English match samt brons i luftgevär.

Eila Nilson från Skellefteå tog guld i de blindas simtävlingar över 50 m och 100 m.

Den kvinnliga italienska bågskytten Paoloo Fentato skrev historia genom att bli den första idrottaren att tävla i de olympiska och paralympiska spelen samma år. Vid paralympics vann hon brons i damernas individuella tävling och guld i damlagstävlingen. Vid OS blev hon utan medalj.

Amerikanska Marla Runyan deltog även i dessa spel och tog guld i femkamp och silver i kulstötning. Hon deltog även i löpning 1500 m på OS 2000 och 5000 m på OS 2004.

2000 Sydney

Det deltog 3,881 idrottare från 120 nationer som tävlade i 18 idrotter och 551 grenar. Sverige tog 6 guld, 6 silver och 10 brons.

Jonas Jacobsson tog guld i skytte 50 m frigevär liggande och liggande mixed. Dessutom brons i 10 m luftgevär stående och i liggande mixed.

De svenska goalball herrarna tog brons liksom damerna.

Spelen fördunklades av den största skandalen i den paralympiska historien. I det spanska basketlaget för intellektuellt funktionshindrade visade sig bara 2 av 10 spelare ha ett IQ under 70! De hade försetts med falska läkarintyg.

En av de fällda spelarna påstod att även 13 andra spanska idrottare tävlade med falska intyg om intellektuell funktionsnedsättning.

Laget tvingades lämna tillbaka sina medaljer. Dessutom beslöts att klasserna för de med inlärningsvårigheter skulle strykas från det paralympiska programmet. Till tävlingarna 2012 hade

man hittat nya testmetoder och då var de med intellektuella funktionsbegränsningar åter välkomna att tävla.

Chefen 2000 för det spanska förbundet för mentalt handikappade idrotter fälldes i domstol i Madrid och dömdes till personliga böter och att betala tillbaka de pengar man fått i statliga subventioner.

Det var när den här bilden av det segrande basketlaget publicerades i spanska tidningar som fuskets uppdagades. Läsare hörde av sig och berättade att de kände personerna och att de inte hade någon funktionsnedsättning

2004 Aten

Det deltog 3,806 idrottare från 136 nationer som tävlade i 19 idrotter och 517 grenar. Sveriges 41 tävlande tog 8 guld, 7 silver och 6 brons.

Att det var färre tävlingsgrenar nu än vid föregående paralympics berodde delvis på att klasserna för de med inlärningssvårigheter var strukna.

Det var också sista gången som den gamla paralympiska symbolen användes. Den nya introducerades 2006.

Skytten Jonas Jacobsson tog guld i 50 frigevär stå, 10 m liggande, 50 frigevär liggande och 50 frigevär stående

2008 Beijing

Det deltog 3,951 idrottare från 146 nationer som tävlade i 20 idrotter och 472 grenar. Sveriges tog 5 guld, 3 silver och 3 brons. Roddtävlingarna introducerades. Tolv Tv-bolag inklusive SVT sände spelen.

Jonas Jacobsson under försökstävlingarna.

Skytten Jonas Jacobsson tog guld i luftgevär 10 m stående, frigevär 50 m liggande och frigevär 50 m mix 3x40. Det året fick han som första paraspportare Svenska Dagbladets guldmedalj. Han har vid två tillfällen nominerats till priset som världens bästa paraidrottare till Laureus World Sports awards. Han har tilldelats priset som årets idrottare med funktionshinder 2001, 2005 och 2007.

2012 London

Det deltog 4,302 idrottare från 164 nationer som tävlade i 20 idrotter och 503 grenar. Sveriges

Paralympiska vinterspelen (1976–)

1976 Örnsköldsvik

I det första vinter paralympics deltog 196 blinda och amputerade från 16 länder som tävlade i 53 grenar längdåkning på skidor och alpint. Funktionsnedsättningar som inkluderades i dessa spel var blindhet och amputerade

Det deltog 101 män och 24 kvinnor från 15 länder i de 25 längdåkningstävlingarna. Sverige tog 6 guld, 7 silver och 7 brons.

I de alpina tävlingarna deltog 64 män och 14 kvinnor från 12 länder i de 28 tävlingarna. Sverige tog inga medaljer.

tog 4 guld, 4 silver och 4 brons. Spelen tv-sändes i över 100 länder.

De med intellektuella funktionsnedsättningar fick åter tävla efter att ha varit uteslutna i två paralympics. De tävlade i bordtennis, simning och fridrott.

Jonas Jacobsson vann guld i frigevär helmatch och silver i luftgevär 10 m stående. Det var hans nionde raka Paralympics och det blev hans sista. Han vann sitt första guld Arnhem 1980 och tog sammanlagt 17 guld, 4 silver och 9 brons i paralympics

2016 Rio

Det deltog 4,342 idrottare från 159 nationer som tävlade i 22 idrotter och 528 grenar. Sveriges tog 1 guld i 100 m bröstsim, 2 silver och 7 brons. SVT sände 300 timmar från evenemanget.

2020 Tokyo

Det deltog 4,403 idrottare från 162 nationer som tävlade i 22 idrotter och 539 grenar. Sveriges tog 1 guld, 5 silver och 2 brons.

Termometern på Hallstabergets skidskyttestadion visade ned mot 18 minusgrader när starten gick

Alla tog inte tävlingen så allvarligt. De fem aktiva från Storbritannien hade knappt åkt på snö utan hade fått träna på plastbanor hemma. Den belgiska truppen hade inte med sig någon skidutrustning utan räknade med att hyra på plats men de fick låna utrustning så att de kunde tävla.

Två nya idrotter på is visades upp. Den ena var ispigging som också kallas iskälke och på engelska ice sledge racing. Tävlingarna sker på en oval skridskobana med en omkrets på 400 meter. Deltagarna sitter på en lättviktssläde, liknande den

som används i källkockey, och tar sig fram med två stavar.

Den andra nya idrotten var paraishockey som officiellt räknar 1964 som sitt födelseår. Uppvisningsmatchen drog ca 300 åskådare.

1980 Geilo i Norge

299 idrottare, 229 män och 70 kvinnor, från 18 nationer tävlade i 3 idrotter och 64 grenar. Sveriges tog 5 guld, 3 silver och 8 brons. Tretton av medaljerna togs i längdåkning.

Tre brons togs i ispigging som varit uppvisningsgren 1976.

I längdskidor och alpin skidåkning var tävlingarna öppna för idrottare med synnedsättning samt amputerade idrottare. Det hölls också en uppvisningstävling i störtlopp för sittskiåkare.

1984 Innsbruck

419 idrottare från 18 nationer tävlade i 3 idrotter och 107 grenar. Idrottare med cerebral pares (CP) fick delta för första gången.

Sveriges tog 7 guld, 2 silver och 5 brons. I de alpina grenarna togs 6 guld, 1 silver och 1 brons. De övriga medaljerna 1-1-4 togs i längdåkning.

Bästa svensk var Gunilla Åhrén med fyra guld som hon kunde lägga till de två guld hon vann 1980.

Gunilla föddes 1961 med dysmeli som i hennes fall innebar att hon saknade delar av vänster arm och hela handen. Så hon åkte med en stav. Som 30-åring föll hon av en häst och fick en ryggmärgsskada som gjorde att hon blev förlamad.

Hon är nu projektledare för Ryggmärgsskadecentrum Göteborg.

1988 Innsbruck

Vinterspelen 1988 var tänkta att hållas på OS-orten Calgary. Men organisatörerna fick problem med ekonomin och att rekrytera funktionärer och spelen hamnade åter i Innsbruck.

Det deltog 377 idrottare från 22 nationer som tävlade i 4 idrotter och 96 grenar. Den idrott som tillkommit var skidskytte. Sveriges tog 3 guld, 7 silver och 5 brons.

Gunilla Åhrén tävlade även här. I storslalom låg hon tvåa efter första åket men föll i det andra. I slalom fick hon silver och i störtloppet brons.

1992 Albertville i Frankrike

365 idrottare (288 män och 77 kvinnor) från 24 nationer tävlade i 3 idrotter och 78 grenar. Sveriges tog 1 guld (storslalom), 1 silver (slalom) och 2 brons.

Det saknades lämpliga arenor för idrotter på is så ispigging hade tagits bort. I gengäld så tillkom skidskytte där Torbjörn Ek tog brons på 7,5 km.

De med intellektuell funktionsnedsättning skulle få tävla i nästa paralympics så det ordnades tre uppvisningstävlingar för dem.

1994 Lillehammer

471 idrottare (379 män och 90 kvinnor) från 31 nationer tävlade i 5 idrotter och 133 grenar. Sverige tog 3 guld i alpint, 3 silver och 2 brons.

Ispigging var tillbaka på programmet och para-hockey (källkockey) var med för första gången som annat än uppvisningssport.

Ice sledge hockey uppstod 1964 i Stockholm. Det är en av de mest populära idrotterna i paralympics.

Sverige blev mästare efter sudden death mot Norge inför en fullsatt arena.

1998 Nagano

571 idrottare från 32 nationer tävlade i samma 5 idrotter som i förra spelen och 123 grenar. Sverige tog ett silver och 5 brons.

2002 Salt Lake

416 idrottare från 36 nationer tävlade i 4 idrotter och 92 grenar. Sverige tog 6 silver och 3 brons.

Den idrott som fallit bort var ispigging.

2006 Turin

486 idrottare från 39 nationer tävlade i 5 idrotter och 58 grenar. Sverige tog ett brons och det var i nya idrotten rullstolscurling.

2010 Vancouver

506 idrottare från 44 nationer tävlade i 5 idrotter och 58 grenar. Sverige tog två brons.

Kanadensiskan Viviane Forest blev den första paralympiern att vinna ett guld i både vinter- och sommarspelen, genom att vinna damernas störtlopp för synskadade. Hon hade tidigare vunnit guld i de paralympiska sommarspelen 2000 och 2004 i damernas goalball.

2014 Sotji i Ryssland

550 idrottare från 45 nationer tävlade i samma 5 idrotter som 2010 och 72 grenar. Sverige tog 1 guld (Helene Ripa i längdskidor 15 km), 2 silver och 1 brons.

2018 PyeongChang i Sydkorea

569 idrottare (däribland 133 kvinnor) från 49 nationer tävlade i 6 idrotter och 80 grenar. Sverige tog 1 silver.

Snowboard hade tidigare varit en del av det alpina programmet men stod nu som egen idrott.

Ryssland fick inte delta p.g.a. deras statsunderstödda doping.

Zebastian Modin är född med en synskada och hans syn försämrades under uppväxten. Han blev blind på vänster öga när han var sex år och förlorade några år senare i stort sett all syn även på höger öga.

I PyeongChang tog Zebastian silver i längdskidornas sprint och var nära guld i 10 km klassisk skidåkning då han i en brant backe körde ur banan och kraschade i snön nära en mur och kunde inte fortsätta.

2018 Zebastian Modin och hans guide Johannes Andersson (Thomas Lovelock)

2022 Beijing

564 idrottare från 46 nationer tävlade i 6 idrotter och 78 grenar. Sverige tog 2 guld, 2 silver och 3 brons.

De två gulden gick till Ebba Årsjö i stående klass i slalom och i alpin kombination. Zebastian Modin tog en silvermedalj i längdskidor 12,5 km fri stil och två brons.

Ebba Årsjö

Special Olympics World Games (1968–)

Tävlingar för enbart de med intellektuell funktionsnedsättning.

År 1986 bildades International Sports Federation for Persons with Intellectual Disability (INAS-FID) för att stödja tävlingar för idrottare med intellektuella funktionsnedsättningar.

De med intellektuell funktionsnedsättning tävlade också i sommarparalympics 1996. Men i det spanska basketlaget visade sig bara 2 av 10 spelare ha ett IQ under 70! De hade försetts med falska läkarintyg.

Resultatet av fusket blev att de med inlärnings-svårigheter blev utestängda från paralympics 2000, 2004 och 2008. År 2012 var de tillbaka och fick tävla i friidrott, simning och bordtennis.

De har aldrig deltagit i vinter paralympic om man undantar tre uppvisningstävlingar 1992.

Sommarspel från 1968

De första sommarspelen hölls 1968 i Chicago med 1000 deltagare från 26 stater i USA och Kanada. De tävlade i 200 tävlingar inom simning, golvhockey och friidrott.

1968. Man hade byggt upp en simbassäng på Soldier Field i Chicao där man tävlade i 25 yard frisim och ryggsim. Röda Korset hade massor av funktionärer på plats då en del expert trodde att det fanns drunkningsrisk. Men det blev inga incidenter.

Därefter hölls spelen 1970, 1972 och 1975. Sedan växlade man över till det olympiska mönstret med spel vart fjärde år: 1979, 1983, etc.

Deaflympics

De första idrottsklubbarna för döva fanns redan 1888 i Berlin.

År 1994 bildas Special Olympics Sverige.

2003 i Dublin hålls det första Special Olympics World Summer Games som arrangerades utanför USA. 5 500 idrottare deltar i världens största idrottsevening det året.

2015 i Los Angeles deltar Sverige för första gången. I spelen deltog 6,500 idrottare från 177 länder.

2023 i Berlin hölls det 16e sommarspelet med 7,000 idrottare från omkring 170 länder som tävlade i 26 idrotter. Sverige deltog i basket (1 guld), bordtennis, bowling (1 g, 1 b), friidrott (1 g, 1 b), golf, judo (1 g, 1 s, 1 b), ridsport och simning (1 g, 1 b).

2023 Sverige tågar in i Berlin

Vinterspel från 1977

År 1977 hölls det första vinterspelet i Steamboat Springs i Colorado. Över 500 idrottsmän deltog i skid- och skridskoaktiviteter.

Det är fr.o.m. 1981 fyra år mellan vinterspelen. Det sista som gick av stapeln var 2017 i Graz och Schladming i Österrike. Där deltog 2700 idrottare som tävlade i 107 tävlingar fördelade på 8 idrotter.

Efter det har spelen varit inställda. Det 12e vinterspelet var planerat till 2023 i Kazan i Ryssland.

1924 Paris Silent Games

Spelen hölls i augusti i Paris två veckor efter olympiaden där.

De 148 döva idrottarna från 9 länder tävlade i de sju friidrott, landsvägscyckling, dykning, fotboll, skytte, simning och tennis.

Bara en kvinnlig idrottare deltog. Hendrika Nicoline Van der Heyden, från Nederländerna vann 100 m ryggsim för damer på världsrekordet 2:03:06 efter det att hennes motståndare lämnat walkover.

Världlandet Frankrike dominerade och vann alla de sjutton tävlingarna i friidrott utom spjutkastet där en belgare vann.

Fransmannen Émile Van den Torren vann flest tävlingar totalt och kom först på 1500 meter, 5000 meter och 10 000 meter.

Frankrike sopade också med sig alla tre guldmedaljerna i cykling, den enda guldmedaljen i skytte, en av de två guldmedaljerna i tennis och vann fotbollsturneringen.

En av cykeltävlingarna som vanns av det franska laget

De sex guldmedaljerna i simning delades mellan Nederländerna, Italien och Storbritannien. Britterna vann herrdubbeln i tennis.

Funktionsnedsatta som tävlat mot de som inte är funktionsnedsatta

Det fanns fram till 2022 femton idrottare som tävlat i både OS och paralympics. Här nedan är bara uppräknat de av dessa som varit funktionsnedsatta när de deltagit i OS.

George Eyser OS 1904

Tysk-amerikanske George Eyser (1870-1919) fick sitt vänstra ben ersatt av en träprotes efter att han blivit överkörd av ett tåg.

Han tävlade i en mängd grenar vid OS 1904 i St. Louis. Det var ett förvirrande olympiskt spel utspjutt över flera månader.

Eyser tävlade i friidrottstrekamp men blev sist med 8 m i längd, 15,4 s på 100 m löpning och 4 m i längdhopp.

Men han var bättre i gymnastik. Han placerades på 10:e plats i gymnastikens 9-kamp som inkluderade 3 tävlingar i räck, 3 i barr, 2 på bygelhäst och en i volt. Sedan blev han 71:a i en annan mångkamp med samma grenar men i ett mindre antal.

Den 29 oktober 1904 blev hans stora dag. Då vann han guld i barr, bygelhäst och repklättring 25 fot och dessutom två silver och ett brons.

1908 Gymnastklubben Concordia med Eyser med byxor i mitten (färglagd)

Neroli Fairhall OS 1984

Nya Zealands Neroli Fairhall (1944-2006) blev förlamad i en motorcykelolycka

*1984 Neroli Fairhall vid OS i Los Angeles
Hon blev de första paralympiern (guld 1980) som ställde upp i OS.*

Vid OS i Los Angeles slutade hon på plats 35 av 56 tävlande.

Sonia Vettenburg OS 1992

Belgiska rullstolsbundne Sonia Vettenburg f. 1954 tävlade i 10 m luftpistol vid OS 1992 och hamnade där på plats 42.

Sonia Vettenburg tävlade i 10 m luftpistol vid paralympics.

År 1984 blev hon tvåa och 1988 så vann hon.

Paolo Fentato OS 1996

Den italienska bågskytten skrev historia genom att bli den första idrottaren att tävla i de olympiska och paralympiska spelen samma år. Det gjorde hon 1996 när båda spelen hölls i Atlanta.

Vid paralympics vann hon brons i damernas individuella tävling och guld i damlagstävlingen.

Vid OS blev hon utan medalj

Marla Runyan OS 2000 och 2004

Marla var född 1969 i Kalifornien. Hon var född med den genetiska sjukdomen Stargardts som bröt fram när hon var nio år gammal. Hon behöll dock sin perifera syn och kunde urskilja former och skuggor så hon var inte helt blind men tävlade i en klass för de med synnedättning.

Hennes studier ledde fram till magisterexamen i kommunikativa störningar och i specialpedagogik. Medan hon studerade i San Diego State började hon tävla i mängder av friidrottsgrenar men även i gymnastik och fotboll, tills hon inte längre kunde se bollen.

1992 och 1996 representerade hon USA i de paralympiska spelen och vann fem guldmedaljer och satte många världsrekord i klassen T13.

Hon tävlade i de amerikanska olympiska försöken 1996 i sjukamp där hon blev 10:e.

År 2000 den första blinda idrottaren att kvalificera sig för det amerikanska olympiska laget. Hon blev 8:e på 1500 meter (bilden).

Hon var även med på 5000 m i Aten 2004 men lyckades då sämre.

Hon var tidvis den bästa kvinnliga löparen i USA och var år 2003 rankad etta på 1500 m, 3000 m och maraton.

Hon hade hopats att komma med i OS-laget 2008 men synen har försämrats och ryggproblem och åtföljande operation har förhindrat detta.

När hon tävlade i paralympisk spel

Natalia Partyka

Polska Natalia Partyka är född 1989 utan höger hand och underarm. Hon vann sin första internationella bordtennismedalj 1999 vid världsmästerskapen för funktionshindrade.

När hon vid 11 års ålder tävlade vid Paralympiska sommarspel 2000 i Sydney blev hon världens yngsta paralympier någonsin.

År 2004 i Aten vann hon en guldmedalj i singeltävlingen och silver i lagtävlingen vid Paralympiska spelen.

År 2008 ställde hon upp i OS i Beijing men utan att nå någon framskjuten placering. Några veckor därefter ställde hon upp i paralympiska spelen och vann guld i singelbordtennis genom att

besegra en kines i finalen. Dessutom vann hon än en gång silver i lagtävlingen.

2008 Natalia Partyka vinner den paralympiska finalen

I OS i London 2012 tävlade hon i singelbordtennis för damer och kom bland de 32 första. Vid det därpå följande Paralympiska sommarspelelen vann hon åter guld genom att än en gång besegra en kinesiska i finalen. Därefter vann hon brons i damlagklassen.

Vid olympiska sommarspelelen i Rio 2016 tävlade hon i damlagstävlingen. Därefter vann hon sitt fjärde raka paralympiska singelguld.

I Tokyo 2020 tog hon brons i singeltävlingen och vann guld i lagtävlingen.

Natalie du Toit OS 2008

Sydafrikanskan f 1984 förlorade sitt vänstra ben i en trafikolycka när hon var 14 år.

Hon vann fem guld och ett silver i simning vid paralympics i Aten 2004. År 2008 vid paralympics i Beijing tog hon fem guld och 2012 i London blev det tre guld och ett silver,

I Beijing 2008 ställde hon också upp på OS och blev där 16e på simmaraton 10 km.

2008 Natalie du Toit vid starten på 10 km maraton i Beijing

Oscar Pistorius OS 2012

Oscar Pistorius f. 1986 föddes med missbildade underbenen och fötter. Vid elva månaders ålder amputerades benen därför nedanför knäna.

Han deltog 2004 i paralympic i Aten där han tog brons på 100 m och guld på 400 m. I Beijing tog han guld på 100 m, 200 m och 400 m. År 2012 i London blev det guld på 400 m och stafett 4 x 100 m samt silver på 200 m.

Pistorius ville också tävla i "vanliga" OS men han nekades först av säkerhetsskäl och för att proteserna eventuellt gav honom fördelar. Men 2008 så beslutade Idrottens skiljedomstol att fördelen av proteserna inte var bevisad.

Men han kvalificerade sig inte för Sydafrikas lag till OS 2008.

Vid de olympiska sommarspelelen 2012 i London tog han andra platsen i sitt försöksheat på årsbästa 45,44 sekunder. Men i semifinalen åkte han ut genom att bli sist i sitt heat,

I den första semifinalen i stafettloppet på 4 x 400 meter föll andra sträckans man i Sydafrikas lag. Men detta överklagades med hänvisning till att det var en kenyan som orsakat fallet. Överklagan gick igenom och i finalen blev det sydafrikanska stafettlaget åtta av nio startande lag. Pistorius sprang sista sträckan.

Hans personbästa var 10.91 s på 100 m, 21,3 s på 200 m och 45.07 s på 400 m,

Pistorius kallades för "Blade Runner" efter en science fiction film

Pistorius fick ett dystert eftermäle. Han hade sedan 2012 haft ett förhållande med fotomodellen Reeva Steenkamp. Hon påträffades i Pistorius lägenhet i februari 2013 skjuten med fyra skott.

Pistorius medgav att han skjutit flickvännen genom den låsta badrumsdörren men att han trodde att det var en angripare som trängt sig in.

Han dömdes i september 2014 för dråp. Han hade gjort en del märkliga saker före dådet så man gjorde en sinnesundersökning på honom. Efter den ändrade Sydafrikas högsta domstol domen till mord. Han blev frisläppt i januari 2024,

Handikappidrott i Skellefteområdet

År 1969, strax efter det att Svenska Handikappidrottsförbundet bildats, så skapades Västerbottens Handikappidrottsförbund. De har i dagsläget sitt kontor i Umeå.

De första från Skellefteå-området i styrelsen var Ragnar Norde från Byske, Yngve Lundström från Skellefteå och Kerstin Norman från Skellefteå.

År 1977 anställdes en distriktskonsult

År 2011 ordnade Västerbottens Handikappidrottsförbund för första gången skoltävlingar för elever med funktionshinder. Över 200 elever från 17 skolor i hela länet var anmälda.

Eila Nilsson

Eila Nilsson var född i Norsjö 1966 och dog i Skelleftehamn 2022. Hon fick diabetes som träning hemma i Norsjö.

I de officiella prislistorna från Paralympics 1976 i Toronto så står det att hon tog två silvermedaljer. Men då nioåriga och fullt seende Eila deltog

Melissa Tapper OS 2012, 2016 och 2020

2020 Melissa vinner silver i Tokyos teamtävling.

Den australienska bordtennisspelaren är född 1990 med Erb's pares. Hennes högra arm är avsevärt försvagad så att hon bara har 30 procent av kraften i den.

Hon ställde upp 2012 i OS i London utan att få någon framskjuten placering. I paralympiska spelen strax därefter blev hon 4:a i bordtennisens singelspel.

Vid OS i Rio 2016 blev hon utslagen i kvalomgången. I efterföljande paralympiska vann hon ett brons i lagtävlingen.

År 2020 i Tokyo lyckades hon inte i tävlingen. Hon fick ett silver vid paralympics teamtävling.

inte! Så antingen har hon en namne som tävlade eller så är det fel i prislistorna.

År 1987 gav hennes diabetes förändringar i högerögat som behandlades med laser utan att synen på höger öga gick att rädda.

Några månader senare uppstod blödningar i vänsterögat. Det blev fyra specialistoperationer men till slut lossnade näthinnan. År 1989 var Eila blind på båda ögonen.

År 1990 utbildade hon sig i Stockholm. Därefter fick hon arbete på Skellefteå lasarett som massör.

Hon hade som ung simtränat i Norsjö. Nu tog hon åter upp simning i en klass för blinda och tog medaljer i SM och EM guld 1993 och 95.

Vid paralympics 1996 i Atlanta tävlade hon i klass B1 och tog guld på 100 m frisim (1:17.50) och 50 fritt (33.55) på världsrekordtid.

Vid Paralympics 1996 blev hon också 4a på 100 m fjärilsim, 7a på 100 m ryggsim och 8a på 200 m medley.

1996 Eila i mitten efter att hon vunnit 50 m fritt i klass B1 på världsrekordtiden 33.55 sekunder.

År 1999 avslutade hon sin karriär. Hon jobbade vidare som massör och terapeut inom kinesisk medicin och föreläste i hela landet som mental rådgivare. Men 2017 drabbades hon av elakartad bröstcancer. Behandlingar med cellgifter och strålning kunde inte rädda hennes liv utan 2022 avled hon i Skelleftehamn.

Åsa Wilhelmsson

1986-05-22 Åsa visar upp de tre silver hon tog vid Nordiska Mästerskapen för funktionshindrade (NV, färglagd)

Åsa är född i Kristineberg 1972 med en cp skada som satte sig på vänster sida. Hon tränade och tävlade först med Kristinebergs Simsällskap ihop med de som inte hade något funktionshinder,

Hon deltog i funktionshindrades ungdoms-VM 1986 som tävlingens yngste deltagare,

Hon var med 1988 i Paralympics Seoul i frisisim (5:a) och ryggsim (4:a).

Åren 1989-91 tävlade för Skellefteå. Sedan började hon tävla för Umeå och representerade dem 1992 i Barcelona där hon tog brons på 100 m fjärilsim på 1:33.68. I paralympics 1992 deltog hon även i 200 medley (6:a), 100 m ryggsim (7:a), 50 m frisisim (7:a) samt i stafetterna 4x100 m fritt (5:a) och 400 m medley (6:a).

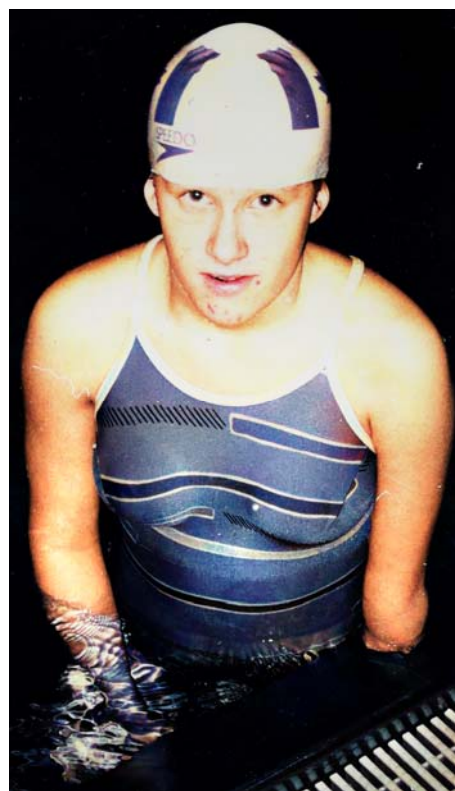
Åsa är numera gift och bor i Tallåsen i Ljusdal.

Linda Vikström

Linda är född i Kåsböle, Lövånger. Hon saknade en arm vid födelsen 1973.

Vid 1992 Paralympic i Barcelona blev hon 8a i klass SB9 på 100 m bröstsim och deltog även i 50 m och 100 m fritt, 200 m medley, 100 m ryggsim

Vid paralympic 1996 i Atlanta blev hon 8a på 200 m medley och deltog i 100 m fritt.

1988-12-21 Linda Vikström (färglagd)

Hon deltog även på VM 1994 på Malta där hon blev 4a på 100 fjäril och 7a på 100 m bröstsim och 7a på 200 m medley. Hon deltog även i ryggsim 100 m och frisisim 50 m.

Hon blev Skellefteå kommuns idrottsstipendiat i början på 1990-talet

Halvard Lindgren

Han var född 1945 med en ögonsjukdom som gör att han gradvis tappat mer och mer av synen och så småningom blev han helt blind.

Ca 1977. Synskadade skidåkaren Halvard Lindgren var reserv vid paralympic 1976 i Östersund.

Anmäld till Geilo 1980 men verkar då inte ha tävlat.

David Renström

Han föddes blind 1982 i Bureå. David tog 2 brons i luftgevär vid EM 2001 och dessutom Nordisk guld 99 och 2000.

David arbetar nu på hjälpmedelsföretaget Insyn Scandinavia och föreläser bl.a. om vilka appar han har mest nytta av som synskadad.

Fredrik Hedlund

Han fick ett rörelsehinder efter en hjärntumör när han var 8 år. Största merit är en 8e plats på 100 m

bröstsimm vid VM på Malta 1994. Han har också deltagit i EM 97 i Spanien, 99 i Tyskland och 2001 i Stockholm och som bäst blivit 5a. Han har också två nordiska guld.

Fredrik Jansson

Född 1968. Han var tvungen att amputera benen 1992. Tävlade i bänkpress vid EM 2001 och kom 6a. Vid VM 2002 i Kula Lumpur blev han 7a. EM 2003 i Portugal gav en 4e plats. Han var tvungen bryta VM 2006 i Sydkorea.

Malin Strömquist

Hon föddes 1979 med en arm. Deltog 1995 i EM 95 i simning.

Staffan Nilsson

Han föddes 1978 i Löfvånger och är född med ryggmärgsbräck. Deltog 1995 i EM 95 i simning och har ett nordiskt guld.

Lars Andersson f 1947, Dan Jonsson f 1953 och Peder Nilsson f 1962

Dessa tre var synsvaga från födseln. De deltog i Goal boll vid EM i Nottingham 1987.

Stig Sandström, stigsand49@gmail.com, www.lokalhistoriaskelleftea.se